

Hadi Aylın

Şuh bir kadın kahkakasıyla başlayan 'Hungry Like the Wolf' şarkısı, ilk çıktığı zamanlarda coşkulu temposu ve gitar riff'lerine rağmen New York Times tarafından nakaratları nedeniyle biraz karamsar bulunmuştu. Buna rağmen "Hungry Like the Wolf" Duran Duran'ın Amerika'da popüler olmasını sağlayan şarkı oldu. Grubun Sri Lanka'da çektiği klibin, sık sık yayın hayatına yeni başlayan ve kısa sürede popüler olan MTV'de gösterilmesi bu başarıda önemli rol oynadı. Nitekim grubun şarkıcısı Simon Le Bon'a göre bu video sayesinde grup, küresel çapta bir imaj yaratmayı başardı.

Billions dizisinin son sezonun bir sahnesinde bu şarkı çalınca önce şaşırđım ama sonra şarkının sahneye uyduğunu düşündüm.

Şarkının çıktığı ve popüler olduğu 1982 senesi Reagan ve Thatcher iktidarlarının ilk yıllarıydı. Bu yıllar, aynı zamanda gelmiş geçmiş en başarılı fon yöneticilerinden kabul edilen "Druck" lakaplı, Stanley Druckenmiller'in kariyerinin başlangıç seneleriydi. Kırkı yılı aşkın zamanda, piyasalarda her türlü çooşku ve ağır kriz görmüş "Druck" geçenlerde katıldığı bir konferansta şunları söyledi: "Bu, Baş Yatırım Sorumlusu olarak meslekteki 45. yılım. 45 yıldır, tarihte buna benzer koşulların aynı anda yaşandığı bir konjonktür hiç görmedim. İleriye dönük görüşlerim konusunda muhtemelen şimdiye kadar hiç sahip olmadığım bir alçakgönüllülük içindeyim."

Gözü kara Druck'ı, Elon Musk ve Jamie Dimon benzeri bu kadar tedirgin eden ne olabilir? Yoksa benzer zamanda Royal Bank of Canada tarafından düzenlenen konferansta konuşma yapan OPEC'in genel sekreteri Barkindo, söyledikleri medyada çok yansıma bulmasa da haklı olabilir mi? Onun deyişimiyle "OPEC'in fazla kapasitesi tükeniyor" ve "İki ya da üç üye hariç, tümü maksimum kapasiteye çıktı sözlerinin gerçeklik payı olabilir mi? Ayrıca sayın Barkindo sözlerine şöyle devam etmiş: "Dünyanın bu acımasız gerçekle uzlaşması gerekiyor." Dünya derken kimi kast ediyor emin değilim ama Reagan ve Thatcher'in manevi çocukları, aç kurtlar gibi geldikleri sofradan kalkarken, masaya yeni ulaşmaya çalışan ve FAO'ya göre son gelişmelerden sonra yetersiz beslenen 815 milyona katılacak yaklaşık 10 milyon yeni aç insana , "Benzin bulamıyorsa TESLA gibi elektrikli araç kullansınlar" denir mi?

Peki enflasyon ve yoksulluk tarih olmamış mıydı? İlk çeyrek ABD GSYİH büyümesi zaten negatifti. Atlanta FED GDPNow modeli çok düşük yıllıklandırılmış bir büyüme tahmin ediyor ve enflasyon zirvelerde uçmaya devam ediyor. Bazı arama motorlarında stagflasyonun aranma sıklığı, 2008 kriz öncesine kadar yükseldi. Peki tüm bu gelişmeler ne oldu da yaşandı? Bundan kısa zaman önce stagflasyon diyenler kendini bilmez şarlatanlar olarak gösterilmemiş miydi? Hepimiz Mars'a uçup, sonsuza kadar bolluk içinde yuvarlanıp gitmeyecek miydik?

Billions gibi Wall Street, hedge fonlar müthiş ego ve zenginlikler etrafında dönen bir dizide, son sezonda ana karakterlerin şu anki sosyal demokrat partiler için fazla sol sayılabilecek bir söylem benimsemesi, bu köprünün altından daha çok su akacağıının alameti. Bunun da yaklaşan stagflasyon ile yakın ilişkisi var bizce.

Bu arada siz bu yazıyı okurken FED'in son faiz kararını vermiş olacak. Abartıldığı kadar önemli değil bu saatten sonra çünkü ok yaydan çikalı çok oldu. Yine de karar sonrası piyasalarda bir miktar rahatlama / tepki görme olasılığımız olsa da stratejik görüşlerimiz değişmedi. Bu görüşlerin, özellikle stagflasyon, gıda ve enerji güvenliğiyle ilgili olanların, kanaat önderleri ve piyasa konsensüsü tarafından yeterince anlaşılmadığı ve etkilerinin hala küçümsendiğı gibi bir izlenime sahibiz. Bu görüşlere katılmayabilirsiniz, "stagflasyon filan hikaye, zaten emtia fiyatlarında büyük balon var, herşey normalleşir, güzelleşir" diyor olabilirsiniz? Haklı da olabilirsiniz. Peki BAE ve Suudilerin üretim artış sözlerine ve stratejik rezervlerin kullanılmasına rağmen, üstelik hem ISM yeni siparişler hem de küresel PMI'ler gerilerken, ABD doları değer kazanırken ve Çin daha doğru düzgün gaza basmamışken petrol fiyatlarının düşmemesi sizi az da olsa düşündürmüyor mu? Yanılıyor olamaz mısınız?

Yaklaşık altı aydır yani Rusya - Ukrayna savaşından önce dahi, bir sonraki durak stagflasyon diyoruz. Savaşla birlikte bu görüşümüz daha da güçlendiyse de bahsettiğimiz trendler, savaş öncesinde de zaten yeterince güçlüydü. Yani savaş olmasaydı, her şey çok farklı olurdu söylemine katılmıyoruz.

"Gerçekler er ya da geç ortaya çıkar" denir ama tarihte her zaman böyle olmadığını biliyoruz. Bu "er ya da geç" milyonlarca insan için çok geç olabiliyor. Fakat piyasalar gibi nispeten daha rekabetçi alanlardaki suni ve göz boyama amaçlı tedbirlerle gerçeklerin saklanması daha zor olabiliyor. Bu bağlamda da FED, ECB ve diğer merkez bankaları ne yaparsa yapsın, bahsettiğimiz trendleri tersine çevirebilir mi? Sanal dünyanın reel etkisi var ama bu da bir yere kadar. Maalesef o yere geldik ve sanki tüm uyarılara rağmen o yeri çoktan geçtik.

Küresel çapta artık tam teşekküllü bir gıda krizi potansiyeli var. Rusya - Ukrayna savaşı ve Beyaz Rusya'nın konumu nedeniyle tohum dahil küresel gıda arzının önemli parçaları olan ayçiçek yağı, buğday, arpa, mısır veya gübre arzı risk altında. Aynı zamanda, enerji fiyatlarındaki artış, gıda fiyatlarındaki artışı yoğunlaştırdı.

Enerji fiyatlarındaki artışla, tüm gıda değer zinciri boyunca girdi maliyetleri yukarı çıkmaya devam edecek. Görseleğe meraklılar, enerji fiyatları ile gıda fiyatlarını aynı grafikte incelediklerinde, bu ilişkiyi çok net bir şekilde görecek.

Nitekim OECD verilerine göre, makineler için dizel gibi doğrudan enerji girdileri ve azotlu gübreler veya seraları ısıtmak için enerji maliyetleri, tarımda ara mallarının yüzde 15-20'sini oluşturuyor. Üzerine paketleme ve nakliye dahil edildiğinde bu oran daha da artıyor. Sorun sadece Rusya – Ukrayna savaşından da kaynaklanmıyor. Riskler, kısa vadenin ötesinde. Gerçek şu ki, büyük oranda insan yapımı ekolojik krizler döngüsü ve izlenen kısa vade odaklı stratejiler ile gıda ve özellikle de tarımsal gıda arzı gittikçe daha da kırılgan bir halde.

Peki bizim için de çok önemli olan Avrupa pazarı ne durumda? Bahsettiğimiz dinamikler, Avrupa ekonomik büyüme beklentilerine çifte negatif etkide bulunmayacak mı? Bu etkinin ne olduğunu anlamak için illaki bunların verilerde görünmesini mi beklemeliyiz?

Önceki uzun emtia yükseliş trendi, 2008 ortalarına kadar sürdü ve Büyük Finansal Kriz'de önemli rol oynadı. Bunu, yaklaşık 10 yıllık istikrarlı emtia fiyatlarının düşüşleri izlediğinden, sadece yüzey ile ilgilenen kişilerin son iki yılda emtia piyasaları analizlerinde yanıltmış olmaları ve bundan sonra da yanılacak olmaları normal. "Emtiadan bana ne!" diyebilirsiniz ama Robert Ayres'in çalışmalarında defalarca vurguladığı gibi tüm ekonomi, aslında esas itibarıyla enerji bazlı bir sistemdir. Yazarın deyimiyile: "Enerji tek gerçek evrensel para birimi ve hiçbir şey (galaktik rotasyonlardan geçici böceklerle kadar yaşamları) enerji dönüşümleri olmadan gerçekleşemez."

Gerçekten ciddi ve samimi okuyucuların, Vaclav Smil'in "How the World Really Works" isimli yeni kitabını okumalarını ve notlar almasını tavsiye ederim. Nispeten çok okuyan biri olarak kitaptaki bilgilerin çoğu bana oldukça şaşırtıcı geldi. Dünya ekonomilerinin işleyişi hakkında ne kadar eksik bilgi ve vizyona sahip olduğumu tekrar hatırladım. Yazarın önceki kırka yakın kitabının sentezi gibi olan bu kitap, benim gibi dünya ekonomilerini büyük oranda sanal düzlemde takip edenler için müthiş bir kaynak.

1982 yılında albüm çıkaran başka bir grup, ABD'de pek bilinmese de İngiltere ve İrlanda'da popüler olan Dexys Midnight Runners (DMR) idi. Alman sinemasının popüler isimleri arasında yer alan ve bir söyleşide Türkçe bilmese de doktor olan Türk babası tarafından küçükken yapılan sucuklu yumurta ile kahvaltı ettiğini söyleyen Aylin Tezel'in doğum günlerinde, mutlaka birileri DMR'nin 1982 yani Aylin doğmadan iki yıl önce çıkan "Come On Eileen" parçasını çalıyormuş.

Peki ropörtajı yapan kişinin deyimiyile "80'lerden kalma, kimsenin ismini bile hatırlamadığı bir İngiliz topluluğuna ait" bu şarkı, nasıl oldu da o dönem hiç tanınmadığı ABD'de bir numaraya kadar yükseldi? DMR'ın beyni olan Kevin Rowland, "Yılın başında kendime 'Come On Eileen' ve yeni albüm başarılı olmazsa, para kazanmanın başka bir yolunu bulacağıma dair söz verdim. Ezik bir grupta olmak, her yeri turlamak, sanatım için acı çekmek istemiyorum... Bu bir şey ifade etmiyor. Müzik, insanlarla ilgili değilse ve başarı kazanmıyorsa, bu bir zaman kaybıdır" demiş. Bu işlerden anladığı varsayılan yapımcıların ticari başarı sağlamaz diye uzun süre albüme dahil etmek istememesi nedeniyle Rowland da pes etmiş ve şarkıyı geri çekmek üzereyken, ancak filmlerde rastlanabilecek tuhaf tesadüfler sonucu albüme girmiş. Başarısız olacağı varsayılan şarkının ise en önemli özelliği, hem söylenişi hem de sözlerindeki samimiyeti ve belki de Regean Thatcher döneminin kaybedenleri olan geniş kitlelerin duygularına hitap etmesiydi. Peki bunlar, o sene albüm çıkaran mega star Michael Jackson'un dev bütçeli albümünden "Billie Jean" şarkısının yerini alıp birinci olmaya yeter miydi? Meşhur olma vasıtası, aslında yine Duran Duran'da da olduğu gibi MTV'de şarkının klibini sık sık yayınlaması. DMR, Sri Lanka'da çekilen ve Indiana Jones filmlerini hatırlatan çarpıcı bir klip çekmedi. Şarkıyı bir numaraya taşıyan 'Come On Eileen' şarkısı, asgari bir masraf ile bir günde çekilmiş. 1982'nin tüm o cafacalı, sanal bolluk imajlarının arasında şarkının ve klibin, ayırık otu gibi durmasının sebebi tamamen gerçek ve samimi duruşu.

ÇEKİNCE:

Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti, yetkili kuruluşlar tarafından kişilerin risk ve getiri tercihleri dikkate alınarak kişiye özel sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler ise genel niteliktedir. Bu tavsiyeler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir. Bu nedenle, sadece burada yer alan bilgilere dayanarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir. Söz konusu rapor belli bir kişiye veya mali durumları, risk ve getiri tercihleri benzer nitelikteki bir gruba yönelik olarak hazırlanmamıştır. Belirli bir getirinin sağlanacağına dair herhangi bir vaat veya taahhütte bulunulmamaktadır. Tüm yorum ve tavsiyeler öngörü, tahmin ve fiyat hedeflerinden oluşmaktadır. Zaman içinde piyasa koşullarında meydana gelen değişiklikler nedeniyle söz konusu yorum ve tavsiyelerde değişikliğe gidilebilir. Size uygun olan yatırım araçlarının ve işlemlerin kapsam ve içeriği uygunluk testi neticesinde belirlenir. Uygunluk testi, yatırım kuruluşu tarafından pazarlanan ya da müşteri tarafından talep edilen ürün ya da hizmetin müşteriye uygun olup olmadığının değerlendirilmesi amacıyla, müşterilerin söz konusu ürün veya hizmetin taşıdığı riskleri anlayabilecek bilgi ve tecrübeye sahip olup olmadıklarının tespit edilmesidir. Bu raporda yer alan her türlü bilgi, yorum ve tavsiye